

Språkutvecklande arbetssätt i förskolan

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2017-01-01

Version [1.0]

Språkutvecklande arbetsätt i förskolan

Innehåll

1. Introduktion	3
2. Syfte	3
3. Interkulturellt förhållningssätt	4
3.1 Läroplanen för förskolan (Lpfö 98/16)	4
3.2 Interkulturell kompetens	4
3.3 Olikheter som tillgång	5
3.4 Att tänka på	5
3.5 Arbetslagets reflektionsfrågor	6
4. Teoretisk bakgrund	6
4.1 Veli Tuomela	7
Språkutrymme.....	7
Upplevelser	7
Rikt språkbruk.....	7
Språknivå.....	7
Begrifflighet.....	7
4.2 Flerspråkighet	7
4.5 Länktips	8
5. Språkutvecklande arbetsätt	8
5.1 Barns tillgång till alla uttrycksformer	8
5.2 Det lärande rummet.....	9
5.3 Rummen talar till barnen.....	9
5.4 Att tänka på	9
6. Samarbete mellan föräldrar och förskola.....	10
6.1 Meningsfulla möten mellan förskola och föräldrar	10
6.2 Förhållningssätt och bemötande i arbetet med flerspråkiga familjer	10
6.3 Språksomäner	11
6.4 Att tänka på	11
6.5 Arbetslagets reflektionsfrågor	12
7. Självvärderingsinstrument.....	12
8. Litteraturförteckning - Referenser.....	13

1. Introduktion

Språket är vårt främsta redskap för att minnas, tänka, dra slutsatser och skaffa nya kunskaper.

Språket är en grundläggande förutsättning för att få en fungerande dialog och ha ett fungerande samspel med sin omgivning.

Språk och identitetsutveckling hör samman, liksom språk och lärande.

Vårt förhållningssätt i mötet med barn har avgörande betydelse för hur de kommer att utvecklas som individer. Genom att använda oss av ett rikt och relevant språk ökar barnets språkliga kompetens och med rika möjligheter att samtala skall varje barn få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tillgång till sin språkliga förmåga.

Skollagen kap. 8 10 §

Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Lpfö98/16 s.7

Språk och lärande hänger ouplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen. Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden. Av skollagen framgår att förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

2. Syfte

Förskolornas plan för ett språkutvecklande arbetssätt har utformats för att främja barns språk och kunskapsutveckling samt interkulturalitet i förskoleverksamheten.

Planen skapar förutsättning för att alla pedagoger har en gemensam grund och riktning i det dagliga arbetet i förskolan och ökar medvetenheten om språkets betydelse i sin mångfald; talat språk, skrivet språk, kroppsspråk, film, video, chatt, drama etc.

Planen är tänkt att vara ett verktyg för att stärka pedagoger i att arbeta på ett språkutvecklande sätt.

Planen ger förutsättningar för att barn och föräldrar möts av en gemensam grundsyn och ett interkulturellt förhållningssätt på de gotländska förskolorna.

Planen stärker såväl som uppmuntrar barns, föräldrars och pedagogers flerspråkighet samt betonar alla hemkulturers lika värde och ser språklig och kulturell mångfald som en tillgång.

3. Interkulturellt förhållningssätt

Språklig och kulturell mångfald är utgångspunkt för arbetet i förskolan.

Vårt interkulturella förhållningssätt är inkluderande och utgår ifrån barnens kunskaper och erfarenheter.

I verksamheten utgår vi ifrån alla barns hemkultur i vårt interkulturella arbetsätt.

Vi låter olika åsikter och synsätt berika varandra.

Vi visar ömsesidig respekt och nyfikenhet.

Texter, bilder och material som speglar olika hemkulturer och miljöer används på förskolorna.

Föräldrars kunskaper och erfarenheter tas tillvara.

Olikheter ses som en tillgång, vi har en positiv attityd till olika språk och kulturer.

Som pedagog är jag medveten om min egen bakgrund och mina värderingar.

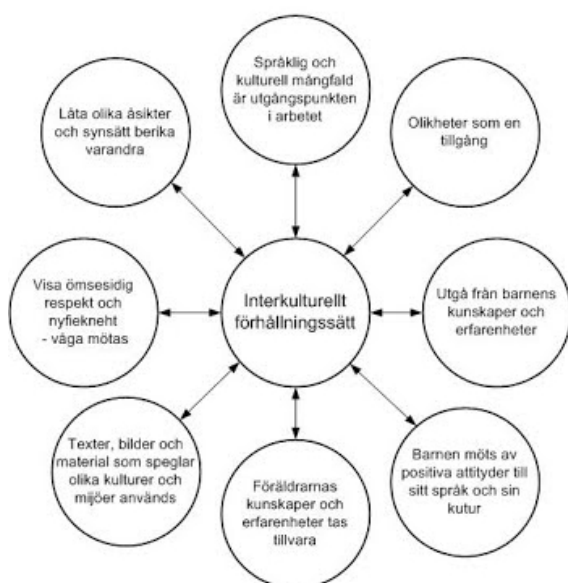

Bild: Sollentuna kommun

3.1 Läroplanen för förskolan (Lpfö 98/16)

”Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald.

Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i ett alltmer internationaliserat samhälle.

Medvetenheten om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur skall bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.

Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet” (s.6).

3.2 Interkulturell kompetens

Förskolan ska främja barns förståelse för likabehandling och jämställdhet.

För att åstadkomma detta måste vi inta ett interkulturellt förhållningssätt i vilket olikheter ses som en tillgång.

För att kunna möta människor med andra förhållningssätt än sitt eget är det viktigt att arbetslaget gemensamt klargör sina professionella värderingar utifrån uppdraget.

Ett interkulturellt arbetssätt innebär att vara medveten om sin roll utifrån sin egen etniska bakgrund samt att förstå hur ett mångkulturellt samhälle kan återspeglas i förskolan.

Alla barn behöver bekräftas och bli sedda som de är.

Barnen kan ha erfarenheter från olika länder, från landsbygd eller storstad och från olika familjekonstellationer och vi har valt att kalla det för barns hemkultur.

Pedagogerna bör ställa sig frågan *hur* de ska göra för att skaffa sig kunskap om barnets bakgrund och hemkultur.

Vad de vill veta och varför?

3.3 Olikheter som tillgång

Ett interkulturellt arbete innebär att alla språk och kulturella perspektiv är viktiga.

Alla barn behöver få känna igen sig i förskolans miljöer genom att det skapas möten där olika typer av dialog tillåts och där olika meningar och åsikter är accepterade.

Förskolan ska spegla den mångfald som finns i barngruppen och i samhället.

Pedagogerna kan också använda sig av t.ex. lekar, musik och sagor från olika kulturer.

Barnen har olika erfarenheter och behöver få använda dessa för att få ett ökat självförtroende.

Barnet blir därmed stärkt och ökar sina möjligheter att påverka sitt liv och sin sociala situation.

3.4 Att tänka på

- Pedagogerna har kunskap om barnens bakgrund
- Pedagogerna tar hänsyn till föräldrarnas synpunkter
- Förskolemiljön återspeglar barnens kulturella bakgrund
- Finns flerspråkiga pedagoger finns anställda på förskolan – hur kommer den kompetens bäst till nytta i verksamheten?
- De flerspråkiga pedagogerna talar också sitt språk med barnen
- De flerspråkiga pedagogerna utvecklar material på sitt språk (böcker, spel, sångkort, väggskyltar etc.)
- Barnen uppmuntras att tala sitt språk
- Det finns böcker på många språk
- Barnet uppmuntras att delta i många aktiviteter som uppmuntrar interaktion
- Barnet får möta det språk som de förstår
- Barnet ges kognitiva och språkliga utmaningar
- Barnet möter innehåll och språk från det konkreta till det abstrakta
- Pedagoger har fokus på innehåll istället för form
- På småbarnsavdelningar tillverkas barnets egen pekbok, där man visar familjen och barnet i vardagsituationer genom bilder. Föräldrarna till flerspråkiga barn kan bidra med att t. ex skriva på modersmålet under bilderna
- Boklån från biblioteket på olika språk som sedan föräldrarna kan låna hem och läsa för sina barn
- Med hjälp av digital teknik (t.ex QR-koder) levandegöra aktuella modersmål på förskolan.

- Sagostunder på biblioteket på olika språk
- Familjemiddagar där man tar med sig mat från sin hemkultur och bjuder varandra
- Mångkulturell almanacka på väggen så att föräldrar, barn och pedagoger får ta del av varandras traditioner som midsommarafton, kinesiskt nyår osv.

3.5 Arbetslagets reflektionsfrågor

- Hur arbetar vi med språkligt och interkulturellt förhållningssätt?
- På vilket sätt syns det att förskolan är interkulturell?
- Vad vet vi om våra barns hemkulturer?
- Behöver vi veta mer?
- Vad tänker föräldrarna om förskolan?
- Hur tar vi reda på det?
- Leker vi lekar från olika landsändar, länder?
- Finns lekmaterial från olika länder och kulturer?
- Syns förskolans interkulturalitet i förskolans matsedel?
- När och på vilket sätt är det en tillgång att arbeta i interkulturella grupper?
- Har vi diskuterat pedagogernas egna värderingar?
- Hur ser jag på ett interkulturellt förhållningssätt utifrån mina värderingar?
- Om vi inte har barn från andra kulturer representerad - hur arbetar vi med det interkulturella perspektivet?

4. Teoretisk bakgrund

Det finns inget medfött språk.

Barn utvecklar sitt språk i samspel med andra barn och vuxna. Detta är i enlighet med forskaren Lev Vygotskijs teorier som grundar sig på ett sociokulturellt perspektiv.

Detta innebär att man ser kunskap som något som skapas i samspel, i dialog mellan människor och mellan människan och hennes omvärld.

Vygotskij vill med sina teorier visa att barnets språkutveckling hör ihop med dess utveckling av tänkandet, dvs. den kognitiva utvecklingen. Han anser vidare att språk- och tankeutveckling påverkar barnets sociala och psykiska utveckling och att en god språkutveckling är en viktig förutsättning för barnets hela utveckling. Språket utgör grunden i ett komplext system där alla utvecklingsområden står i ömsesidig beroendeställning till varandra. (Vygotskij. Lev Semenovic, 2001/1999)

När barnen är i början av sin språkutveckling behöver de konkreta upplevelser av begrepp samt situationsbundna aktiviteter. Detta innebär t.ex. att barnen bäst lär sig om djur och växter ute i naturen tillsammans med varandra.

Vidare menar Vygotskij att det finns olika sätt att kommunicera med barn beroende av vilken kultur de kommer ifrån. Vissa barn betraktas tidigt som samtalspartner och lär sig samspela därigenom, medan andra barn lär sig att lyssna till samtal som förs runt omkring dem. De flesta barn lär sig genom en blandning av dessa två sociala aktiviteter (Shirely, 1983) (Gordon, 1981) (Obondo, 2005)

4.1 Veli Tuomela

Forskaren Veli Tuomela fokuserar på pedagogernas förhållningssätt till språket i sina studier. Desto högre medvetenhet hos pedagogerna om vad de säger och hur språket används desto mer utvecklas språket.

Använder pedagogerna ett nyanserat språk lär sig barnen fler ord. Vidare menar Tuomela att språket utvecklas i högre grad om man tillämpar arbete i mindre grupper där barnen har bättre möjlighet att göra sin röst hörd.

I de mindre grupperna är det lättare att föra ett samtal tillsammans. Han lyfter också leken som en viktig komponent för att barnen ska få ytterligare utrymme till att uttrycka sitt talspråk.

Språkutrymme

Det finns utrymme för språk i alla rutinsituationer och aktiviteter. Fyll utrymmet med så mycket språk som möjligt. Ge barnen möjlighet till samtal i större och i mindre sammanhang. Ett barn som kommer i kontakt med nya upplevelser som kläs i språk ges förutsättningar till språkutveckling.

Upplevelser

Språket utvecklas om ett barn får klä sina upplevelser i språk. Nya samtalsämnen fördjupar barnets språk.

Rikt språkbruk

Ge barnen språkliga utmaningar genom att benämna barnens omvärld. Använd rätt ord för rätt situation t.ex. ”Lägg äppelskrutten i komposthinken” i stället för ”lägg den där”. Byt ut ”tomma ord”, som t.ex. det, den här, den där, hitåt, ditåt etc. mot det korrekta ordet.

Språknivå

Om den vuxne ligger lite över barnets språknivå stimuleras och utmanas språkutvecklingen. För enkelt eller för svårt språk är däremot hämmande.

Begriplighet

Komplettera med kroppsspråk, gester, konkret material, tecken eller bilder.

Veli Tuomela vill att pedagogerna i förskolan ska komma bort från övertron på insatser och i stället fokusera på barnets vardag i förskolan.

Arbetet med att utveckla språket ska ske varje dag och under alla de rutinsituationer och aktiviteter i vardagen som ingår i förskolans verksamhet som t. ex av- och påklädning, blöjbyten, måltider, utevistelse och högläsning.

4.2 Flerspråkighet

Det finns teorier om flerspråkiga barns språkinlärning som vi behöver förhålla oss till när vi planerar vår verksamhet. Det som påverkar hur barnet lär sig ett språk beror på en mängd olika faktorer. Det är viktigt att barnet får rika möjligheter att höra och att tala språket i fråga. Det är viktigt att barnet hyser positiva attityder till talarna av modersmålet och att han eller hon önskar identifiera sig med sitt modersmål.

Inlärnigen fördjupas vidare om barnets språkliga och kulturella bakgrund bejakas av omgivningen. (Börestam & Huss, 2001)

Professorn Jim Cummins är en av de ledande forskarna inom språkförståelse och annan språkutveckling. Cummins menar att för att barnen ska kunna utvecklas både tankemässigt och språkligt så måste de få kognitiva utmaningar. Detta sker i samspel med omgivningens stöd.

Pedagogerna bör ha samma höga förväntningar på de flerspråkiga barnen som de enspråkiga. Språk, identitetsutveckling och lärande är tätt förbundna med varandra och det är av vikt att sammanlänka detta i ett helhetsperspektiv. (Axelsson, 2005)

Forskaren Colin Baker talar om funktionell flerspråkighet. Det innebär att språket används i olika domäner (områden), som t.ex. i familjen, på fritiden eller på förskolan.

En god funktionell flerspråkighet ger barnen möjlighet att växla språk då de byter domäner. Barnen tar med sig kunskaper från den ena domänen in i den andra. På så sätt socialiseras barnen parallellt in i de respektive kulturerna och språken. Det är därför av stor vikt att inte isolera arbetet med språket från de sammanhang som är viktiga för barnen. (Baker, 1996)

4.5 Länktips

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/sprak/flersprakighet>

5. Språkutvecklande arbetssätt

Arbetssätten i förskolan ska vara språk-, tanke- och kunskapsutvecklande samt främja barnens olika uttrycksformer. Barn ska omges av ett rikt och nyanserat språk.

För att uppfylla detta ska pedagogen inta ett språkutvecklande arbetssätt. Detta innebär att de använder språket på ett medvetet sätt under hela dagen. Det betyder att pedagogerna ska arbeta utifrån det som barnet har med sig av sitt språk, sin hemkultur, sin förståelse samt sina erfarenheter. Ett språkutvecklande arbetssätt kräver ett professionellt förhållningssätt från pedagogerna.

Barnen behöver höra många olika begrepp och samtal i olika situationer samt få möjlighet att själva formulera sina tankar, önskingar och behov. Pedagogerna ska vara närvarande med barnen och ”klä” och bekräfta barnens upplevelser, känslor samt händelser i ord. Det förutsätter att pedagogerna organiserar sin verksamhet, ger barnen tid och delar upp barnen i mindre grupper t.ex. vid rutiner, utevistelse, vid projektarbeten samt under olika aktiviteter.

Pedagogisk dokumentation kan vara ett stöd för pedagogerna att få syn på hur barn använder språket i olika situationer, hur barn tänker, ser lösningar och använder sin fantasi.

Genom dokumentation kan vi hjälpa barnet att få syn på sin egen lärprocess. Reflektionen hjälper pedagoger och barn att se, minnas och förstå samt få makten över sitt eget lärande.

5.1 Barns tillgång till alla uttrycksformer

En nyfikenhet och lyhördhet för barnens intressen och liv är av vikt.

Pedagoger ska ge barnen tillgång till sagor, berättande, bild och form, rörelse, musik, rim och ramsor, teater och drama, natur, matematik och traditioner. Viktiga ingredienser för att stimulera barnens tankar och känslor.

Denna stimulans leder till kreativa språkliga processer hos barn i samspel med vuxna.

Pedagogerna skapar upplevelser, utmaningar för att utveckla barns förmåga och få möjlighet att uttrycka sig i olika former.

Lek och ett projekt- eller temainriktat arbetssätt är själva grunden i förskolans verksamhet.

I leken utforskar barnen sin omgivning och ger nya kunskaper innehåll och mening. Leken och det utforskande arbetssättet utvecklar förmågor som fantasi, inlevelse, kommunikation och symboliskt tänkande.

Genom att arbeta med projekt eller tema under en längre tid och bearbeta det på många olika sätt kan barnen foga in nya kunskaper i meningsfulla sammanhang.

Leken ger näring till projekten och projekten ger näring till leken.

5.2 Det lärande rummet

Barnen ska mötas av en tillåtande och variationsrik miljö med tillgång till olika material och metoder.

Det ska finnas miljöer som erbjuder och inbjuder till samtal om olika företeelser där barnen kan samspela i mindre grupper.

Detta kan möjliggöras genom att särskilja olika aktiviteter i form av olika stationer. Pedagogerna bör fundera på hur de tar in det interkulturella perspektivet i sina miljöer för att barnen ska kunna få flera perspektiv.

Pedagogerna måste hela tiden tänka på varför miljön ser ut som den gör och vilka värden den signalerar.

5.3 Rummen talar till barnen

Rummen bär och förmedlar kunskaper, erfarenheter, känslor och förväntningar.

Den pedagogiska miljön talar till barnen och är en viktig del av barnens lärande och utveckling.

Ett rum kan underlätta lärande och ett annat rum kan försvåra lärandet.

När vi förändrar miljön så kan vi märka både i rörelsemönster och i samarbete hur barnen responderar på rummet.

Arbetet med de lärande miljöerna är ständig pågående processer. I dessa processer så ska pedagoger hela tiden hålla tanken levande kring vilka språkliga samspel som är möjliga i rummet?

- Vilka typer av språkliga aktiviteter inbjuder detta rum till?
- Vilka språkliga verktyg har barnen tillgång till i rummet?
- Vilka förväntningar sänder rummet ut?
- Är rummet färdigt eller finns det utrymme för barnen att förändra i rummet?

5.4 Att tänka på

- Arbeta i projekt/tema för att ta del av barnens tankar och funderingar
- Låt barnen ställa och testa sina egna hypoteser och teorier
- Lyssna på barnen aktivt – fokusera på vad barnet kan
- Arbeta i smågrupper
- Bygg på det som barnet har med sig av sitt språk, sin kultur, sin förståelse och sina erfarenheter

6. Samarbete mellan föräldrar och förskola

Förskolan ska ge alla föräldrar inblick och delaktighet i arbetet med barnens språk- och kunskapsutveckling.

- Skapa nya mötesformer
- Arbeta med barnens hemkulturer
- Språkdomäner
- Erfarenheter
- Samtala med föräldrar om språkutveckling och lärande
- Pedagogisk dokumentation
- Information om modersmålet och flerspråkighet
- Finns möjlighet att få tolk vid behov?

Läroplanen för förskolan (Lpfö 98/16)

”Vårdnadshavaren har ansvaret för sina barns fostran och utveckling. Förskolan skall komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn skall kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen skall ske i nära och förtroendefullt arbete med hemmet. Föräldrarna skall ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan” (s. 13).

6.1 Meningsfulla möten mellan förskola och föräldrar

Föräldrarnas medverkan är av vikt för barnens utveckling och ska därför ses som en resurs i arbetet.

Vara öppna och göra oss beredda på att lära nytt i samspel med barn och föräldrar. Ta extra tid till kontakt med föräldrar och be dem berätta sin historia. Det kommer att uppskattas enormt och har stor betydelse och leder till en god kontakt med föräldrar vilket gynnar barnen.

Ta hjälp av föräldrar/annan för att få fram vardagsord på hemspråket, t.ex. veckodagar, frukt, o.s.v.

Förskolan ska verka för att skapa olika mötesformer mellan förskolan och hemmet. Mötesformerna kan variera allt ifrån det dagliga mötet vid hämtning/lämning, till utvecklingssamtal, föräldramöten samt temakvällar.

En förutsättning för att möten och samtal ska kunna uppstå är att förskolan synliggör sitt språkutvecklande arbete och även tillvarata föräldrarnas perspektiv.

De olika mötesformerna behöver även skapa möjligheter för föräldrarna att utbyta tankar och erfarenheter.

6.2 Förhållningssätt och bemötande i arbetet med flerspråkiga familjer

Vara extra tydlig när det gäller all information – använd kroppsspråket

Ha samma förväntningar på en – och flerspråkiga barn – det enda det flerspråkiga barnet ev. saknar är det svenska språket.

Använd språket på ett sådant sätt så att det ger barnet utmaningar.

Var uppmärksam på kulturkrockar och försök förklara vad vi gör och varför.

- Tänk på att i vissa länder ser man inte varandra i ögonen.
- Tänk på att i vissa länder tar man inte i hand när man hälsar.
- Tänk på att i vissa länder klappar man inte barnet på huvudet.
- Tänk på att i vissa länder rapar man när man är nöjd med maten

Försök att göra informationsblad på hemspråket.

Skriv korrekt svenska när ni skriver information som riktar sig till alla föräldrar.

Föräldrar som lär sig svenska behöver se svenska skriven.

Synliggör att det finns både en- och flerspråkiga barn på avdelningen - det bekräftar både barn och föräldrar.

Använd digitala hjälpmedel för att stödja aktuella språk på förskolan.

Se flerspråkighet som en möjlighet - inte som ett problem.

Se varje barn som en individ och inte som en representant för en grupp.

Pedagoger får stöd av modersmålsstödjare och vidareutbildning i flerspråkighet om erfarenhet saknas.

Uppmuntra barnet till att prata!

Undersökningar visar att personalen står för majoriteten av allt som sägs i förskolor runt om i Sverige.

Barnen behöver få prata mer, det är genom det egna talet de lär sig.

6.3 Språkdomäner

I samband med inskolningen samtalar pedagogerna med alla föräldrar utifrån språkdomäner kring barnens språkliga erfarenheter.

Ömsesidigt utbyte av information där olika förslag behandlas, är grunden för det enskilda barnets språkdomän.

Barnens domäner följs upp i samband med de regelbundna utvecklingssamtalen som sker under deras vistelse på förskolan.

Samtala om inom vilka domäner barnet kommer i kontakt med eller talar sina olika språk, vilka sorts samtal förs (diskussion, undersökande, fakta, berättande, argumenterade) och vilka ämnesområden kommer upp?

- I förskolan- med pedagoger, med andra vuxna, med barnen
- I hemmet- med föräldrar, syskon, mor- och farföräldrar, övrig släkt, grannar
- På fritiden- tv och andra digitala verktyg, kamrater, böcker, olika aktiviteter, på besök hos vänner och släkt utomlands

Pedagogisk dokumentation av barnens språkutveckling är ett förhållningssätt och verktyg som stöd för pedagogerna att tillsammans med föräldrarna föra en dialog kring barns lärande – och språkutveckling.

Dokumentationen ska även vara tillgänglig för barnen och deras familjer.

6.4 Att tänka på

- Vid inskolningen sker samtal med alla familjer kring vilka språkdomäner som barnet omges av.
- Vilka språk pratar barnet i vilka sammanhang? Hemma, på förskolan, på fritiden? Gör en kartläggning tillsammans.
- Fortlöpande uppföljning av språkdomänerna sker genom dokumentation under barnets vistelsetid på förskolan

6.5 Arbetslagets reflektionsfrågor

- Hur gör vi när vi samtalar med föräldrar om språkutveckling och lärande?
- Vad kan utvecklas?
- Hur gör vi när vi tar upp språkdomänerna med föräldrarna?
- Hur kan föräldrarna stödja vårt arbete med modersmålet?
- Hur kan vi få fler föräldrar delaktiga i förskolan?
- Ge gärna konkreta förslag på olika sätt att mötas?
- Vad är föräldrarnas tankar kring användning av modersmålet?

7. Självvärderingsinstrument

1. Barnen erbjuds vissa möjligheter till exempelvis sång-, sagostunder och berättande.
2. Barnen har tillgång till musik och barnlitteratur. Språkutvecklande material finns tillgängligt för barnen i den dagliga verksamheten genom läsande och berättande samt språklekar integrerade i förskoledagens olika moment.
3. Pedagogerna ger barnen utifrån deras intressen och behov, samt utifrån läroplanens mål och riktlinjer, planerade tillfällen till varierade tal-, sång-, rim- och ramslekar, skriv- och läserfarenheter genom att berätta och samtala om såväl barnens som pedagogernas erfarenheter och upplevelser.
4. Viss dokumentation och uppföljning av barns språkutveckling (med hänsyn även till flerspråkighet) sker och leder till planering tillsammans med barnen av utmanande och språkutvecklande aktiviteter. Genom dialog och samtal med barnen får barnen ge uttryck för sina uppfattningar och känslor, formulera problem och argumentera i syfte att främja sin språk-, kunskaps- och identitetsutveckling och samtidigt tillägna sig nya ord och begrepp. Vi använder observationsverktyget TRAS som ett stöd för pedagogerna i arbetet.

5. Pedagogerna använder pedagogisk dokumentation som verktyg för reflektion och planering för att följa upp och fördjupa bilden av verksamheten. Barns och föräldrars inflytande ökas genom tydlig återkoppling av barns lärande i relation till aktuella verksamhetsmål. Pedagogisk dokumentation används i olika former av kompetensutveckling.

6. Barnens språk-, läs- och skrivutveckling utmanas medvetet genom att reflektera tillsammans med barnen. Pedagogisk dokumentation används för att följa upp barns språkutveckling och kommunikativa förmåga. Det används som underlag för att öka förståelsen för hur barns språkliga och kommunikativa förmåga utvecklas samt för att planera det arbetet utifrån barngruppens behov och verksamhetens aktuella mål.

8. Litteraturförteckning - Referenser

Gordon, W. (1981). Learning through interaction. Cambridge University Press.

Obondo, M. (2005). Broar mellan kulturer - somaliska barns språksocialisation i hem och förskola i Sverige. Språkforskningsinstitutet.

Shirely, H. (1983). Ways with words; language and life in communities and classrooms. Cambridge University Press.

Skolverket. (2016). Läroplan för förskolan Lpfö 98. Skolveket.

Stockholm, K. (u.d.). HANDLINGSPLAN FÖR FÖRSKOLANS ARBETE MED BARNNS SPRÅK- OCH KUNSKAPSUTVECKLING. Älvsjö Stadsdelsförvaltning.

Strandberg Leif. (2009). Vygotskij i praktiken. Nordstedta Akademiska Förlag.

Vygotskij, Lev Semenovic. (2001/1999). Tänkande och språk . Daidalos.

Örebro. (u.d.). Språkplan för Vivalla-Lundby skolområde. Andra upplagan 2014|.